

Viedo ciemu darbības izvērtēšanas metodoloģijas meklējumos

Līga Paula

asoc.prof., Dr.sc.soc. LBTU ESAF

Sociālo un humanitāro zinātņu institūts

Šodien pārrunāsim

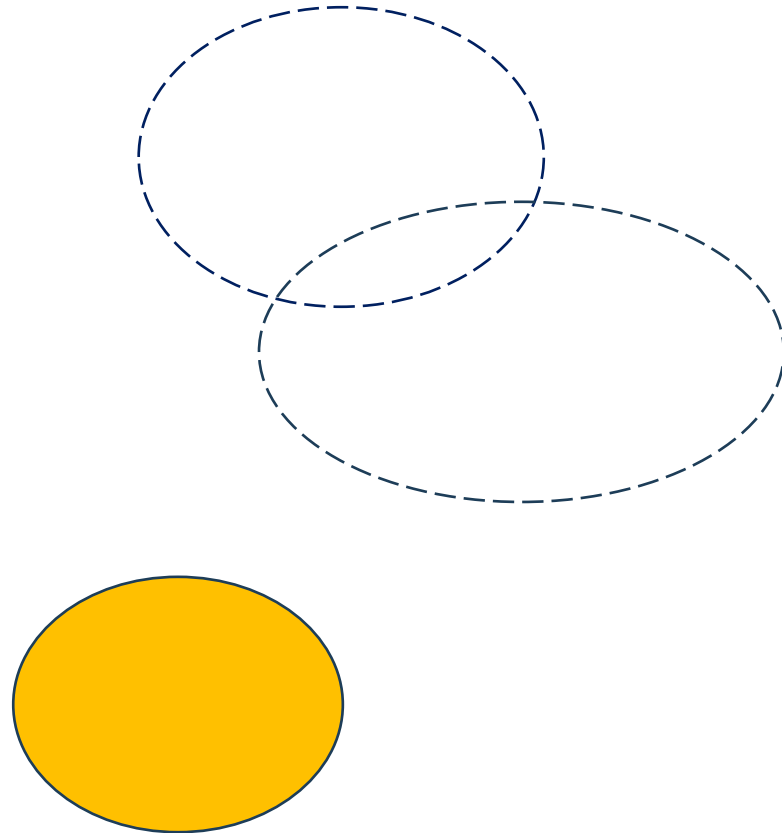
- ✓ Kopienas aktivitāšu monitorings un novērtēšana (izvērtēšana)
- ✓ Kopienas attīstības process: iniciatīvas loģiskais ietvars
- ✓ Kopienas iniciatīvas īstenošanas un rezultātu novērtēšanas matrica

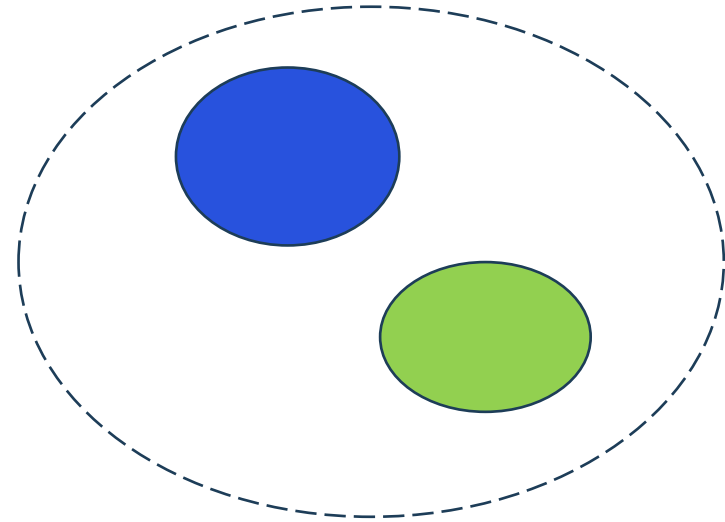
Kopienas aktivitāšu monitorings un novērtēšana (izvērtēšana)

Kopienas neskaidrās robežas

?

Kāpēc kopienas iniciatīvas jāmonitorē un jānovērtē?

- Tas nav tikai tādēļ, ka politikas veidotāji vai finanšu nodrošinātāji to vēlas
- Tas ir būtiski, lai kopienu attīstība būtu efektīva
- Kopiena «salīdzinās» pati ar sevi dinamikā

Logical Framework pieeja

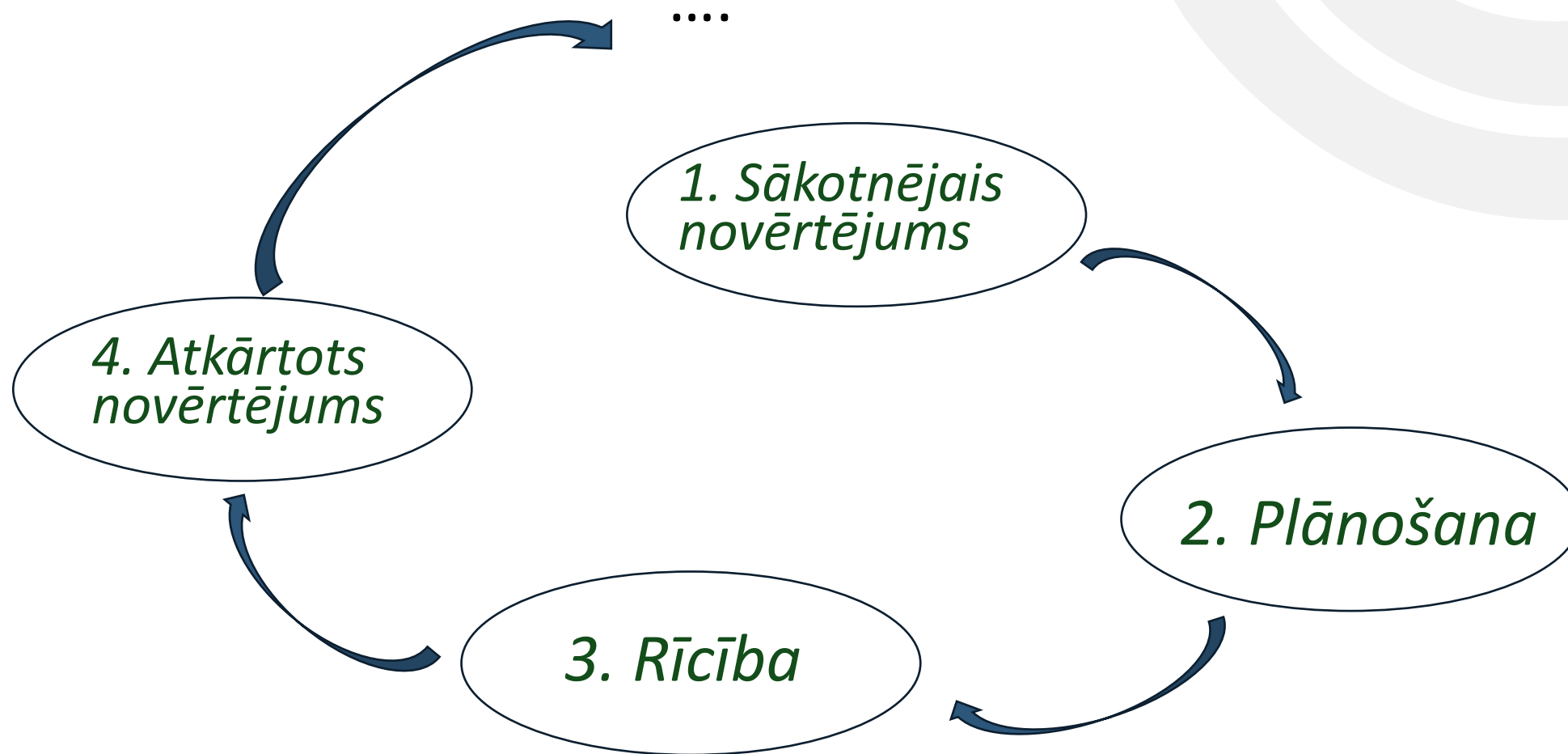
Būtiskākie jautājumi, kas palīdz definēt monitorējamos un mērāmos aspektus viedajā ciemā

- Kādi ir viedā ciema **mērķi**?
- Kādas **aktivitātes** jāīsteno, lai mērķus sasniegtu?
- Kādi **resursi** nepieciešami aktivitāšu īstenošanai?
- Kādi **pieņēmumi** ir izdarīti par veicamo darbu?
- Kādi ir plānotie **iznākumi** (outputs)?
- Kādi ir iecerētie **rezultāti** (outcomes)?
- Kā varēs **izmērīt** to, kas ir vai nav sasniegts salīdzinājumā ar izejas pozīciju?

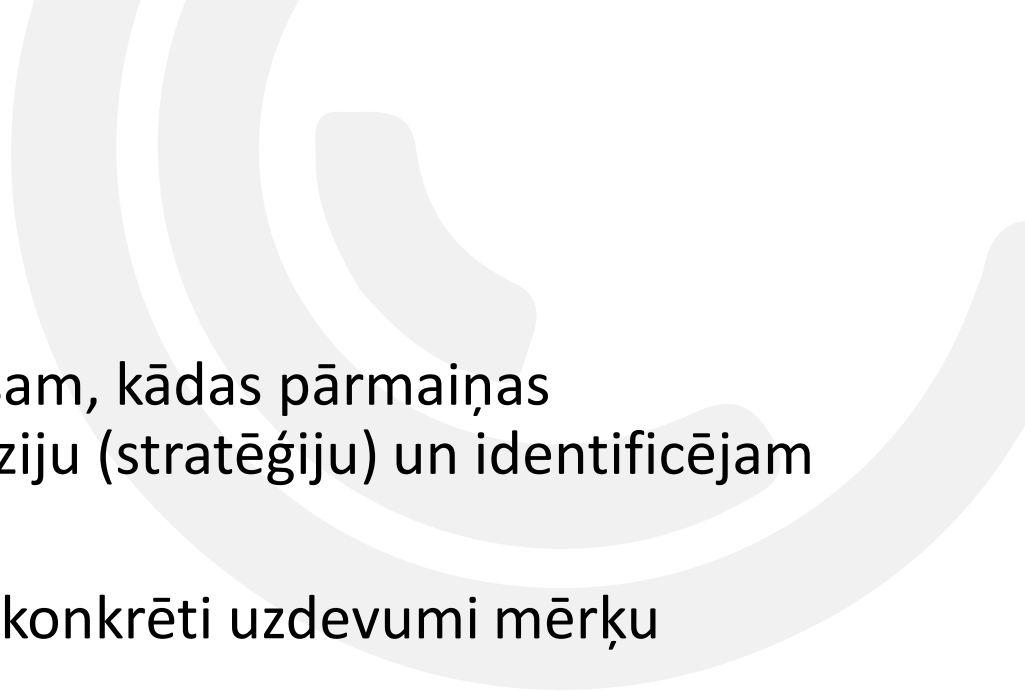
Kopienas attīstības process: iniciatīvas loģiskais ietvars

Kopienas attīstības procesa (tajā skaitā viedā ciemā īstenošanas) cikls (Beck, Purcell, 2020)

-
1. **Sākotnējais novērtējums** – saprotam, kur mēs esam, kādas pārmaiņas nepieciešamas, resursu kartēšana, izstrādājam vīziju (stratēģiju) un identificējam mērķus
  2. **Plānošana** – līdzdalīgs process, kurā tiek definēti konkrēti uzdevumi mērķu sasniegšanai, atbilstoši *SMART* principiem
  3. **Rīcība** – kolektīva darbība mērķu sasniegšanai
  4. **Atkārtots novērtējums** – **balstoties uz rīcības posmā savāktajiem datiem iespējams novērtēt, vai mērķi ir sasniegti, uzdevumi izpildīti**

Paredzam nākamo viedā ciema darbības/attīstības ciklu

Ar ko sākt?

Definējam uzdevumus viedā
ciema mērķa(u) sasniegšanai

Specific (specifiski)

Measurable (izmērāmi)

Achievable (sasniedzami)

Realistic (reālistiski)

Time-bound (īstenojami konkrētā laikā)

Definējot uzdevumus:

- Jāidentificē iespējamie ārējie faktori, kas var ietekmēt uzdevumu izpildi un mērķu sasniegšanu
- Jānovērtē vietējā politiskā, kultūras, ekonomikas vide
- Jāapzina potenciālās iesaistītās puses, jāveic to kartēšana (*stakeholder analysis and mapping*)
- Iespēju robežās jāapzina potenciālās pretrunas, konflikti, opozīcija iniciatīvas īstenošanai

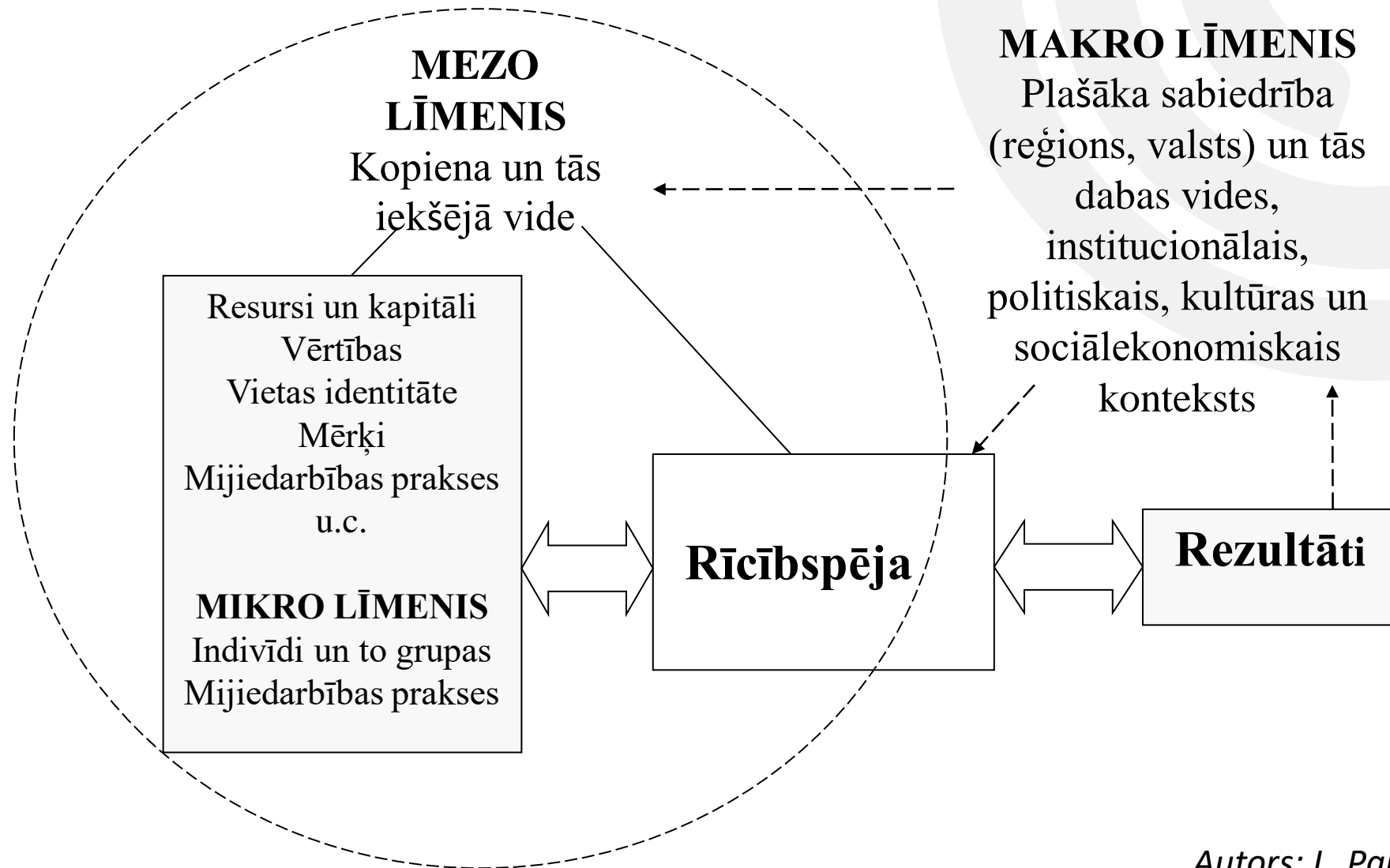
Iespējamās iesaistītās puses kopienā

Definējot uzdevumus, jāpārdomā cik tie:

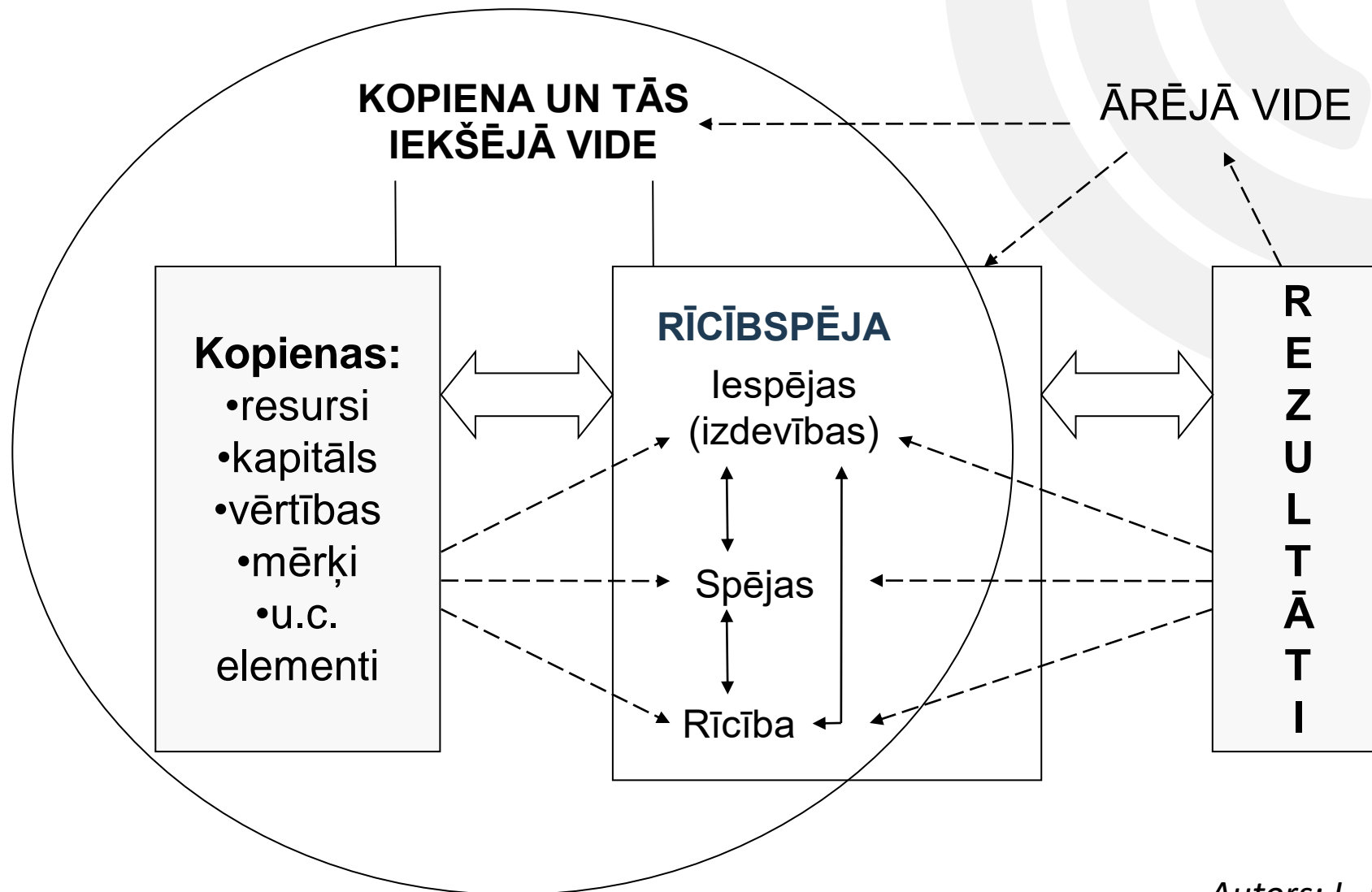
- ir līdzdalību veicinoši
- veicina individuālu rīcībspēju (empowerment)
- veicina kopienas rīcībspēju (empowerment)
- ir iekļaujoši attiecībā pret dažādām sociālām grupām kopienā
- veicina sociālo taisnīgumu
- veicina lēmumu pieņemšanu un kopienas ietekmi

Kopiena un tās rīcībspēja

Autors: L. Paula

Kopiena un tās rīcībspēja

Autors: L. Paula

Kopienas iniciatīvas īstenošanas un rezultātu novērtēšanas matrica

Definīcijas

Sākotnējā situācija (izejas pozīcija) – tiek ievākti kvantitatīvi un kvalitatīvi dati par to, kādā situācijā kopiena atrodas, ko grib mainīt

Mērķi – ko gribam sasniegt (piemēram, uzlabot senioru dzīves kvalitāti lauku kopienā)

Uzdevumi – konkrētas lietas, soļi, kā mērķi sasniegsim (piemēram, ikdienas aprūpes pakalpojumi, brīvprātīgo mājas vizītes, pasākumi senioriem)

Iznākumi (outputs) – konkrēti padarīti darbi, kas tika plānoti

Rezultāti (outcomes) – plašāka ietekme, kas izriet no sasniegtā, reizēm netiešā ietekme

Indikatori – kvantitatīvi un kvalitatīvi

Monitorings – datu vākšana progresa mērīšanai iznākumu un rezultātu sasniegšanai

Novērtēšana – vērtējums par sasniegto, izmantojot monitoringa datus un izvērtējot, kādas pārmaiņas notikušas attiecībā pret izejas pozīciju

Vērtējuma matrica

	Vēstījums	Indikatori	Dati	Pieņēmumi (t.sk.riski)
Mērķis/ vīzija				
Resursi/ ieguldījums				
Process/ ieguldījums				
Aktivitātes/ ieguldījums				
Iznākumi				
Rezultāti				

Paldies!

Liga.Paula@lbtu.lv

<https://esaf.lbtu.lv/lv>, <https://esaf.lbtu.lv/lv/studijas>